

הקמת שיכון פא"י

בשנת תשי"א התארגנה קבוצת אנשים שהמכנה המשותף שלהם היה השתייכותם למפלגת פועלי אגודת ישראל, שעסקה באותם ימים בקליטת ניצולי שואה, ועזרה להם בקבלת עבודה ועזרה בדיור.

תחילת ההתארגנות היתה במודעה שנתפרסמה ב"צריף" בכפר אתא. שהיה למעשה הסניף של פא"י, ושכן ברחוב המיסדים במקום בו שוכן היום ביהכנ"ס אור המערב.

מודעה זו הציעה לחברי פא"י המעוניינים לרכוש דירה, בשטח אחד, לרשום את עצמם. למודעה נענו 50 איש.

בשלב מאוחר יותר נאמר לנרשמים להביא 300 לירות לבניה כאשר למעשה, הפרטים עדיין לא היו ברורים כלל. מספר האנשים שהביאו כסף היה 24. לאחר שהיה הסכום בידם החלו חברי הוועד לחפש מקום מתאים.

אחר דיונים קנתה האגודה השיתופית שהוקמה 6 מגרשים משאול לנדאו. 2 מגרשים נוספים נקנו מראובן גישייד.

כל מגרש היה בשטח של דונם אחד, ובכל דונם היו אמורים לגור ארבעה דיירים. נעשתה הגרלה היכן בדיוק יגור כל דייר.

יסורי בניה

בנית בית בארץ ישראל הוא מצווה גדולה מהתורה, כמבואר באריכות בספר בית ראובן. הקונה אדמה בארץ ישראל כקונה חלקה בעולם הבא. כדי שנדע להעריך את ארץ ישראל – נקנית היא ביסורים.

התקופה הייתה תקופת הצנע, דבר שגרם לבעיות רבות בבניה.

העלויות היו רבות. הממשלה הקציבה סכום קטן כעזרה. החומרים התייקרו במהלך הבנייה. מה עוד שהעוסקים במלאכה מצד האגודה לא היו בקיעים בענף הבניה, ובמיוחד בתקופה כה רגישה מבחינה כלכלית. הדבר גרם להפסדים ניכרים בחומר ובזמן.

בל נשכח שהאגודה והאנשים אותה ייצגה היו מעוטי יכולת. אנשים שהשקיעו את המעט שהיה להם ע"מ לקבל תנאי מגורים אנושיים יותר.

עלות הבניה היתה אמורה להיות מלכתחילה 2200 לירות, אך למעשה כאשר הגיעו לשלב סיום השלד עלות הבניה הגיע ל 1700 לירות.

חברי האגודה פנו לעו"ד והגיעו להסכם עם הקבלן, ובו נאמר שהקבלן יקבל עוד שני תשלומים ולאחריהם יפסיק את הבניה. כל דייר היה אמור משלב זה לגמור בעצמו את הבניה ולקחת או את החברה הקודמת או למצוא קבלן אחר.

למעשה הבנייה לא הייתה איכותית דבר שגרם במשך השנים לבתים לשקוע ולנטות, והיה צורך ברוב הבתים לחזק ולעבות את היסודות.

באחד מהבתים הובא פרופי נוימן מהטכניון ובפיקוחו "הורם" בית שלם (מסי 3) ע"י מנוף מיוחד על מנת לחזק את יסודותיו. (כמובן שמדובר לאחר מסי שנים).

מיקום השיכון בכפר אתא

המגרשים נרכשו בשטח שבין: הרחובות אבן גבירול יהודה הלוי ומקור ברוך לבין: הרחובות מורדי הגטאות והרב שלום סלח.

כמובן ששמונת הבתים לא תפסו את כל השטח. שאר המגרשים היו שטח בור לא מעובד והיוו כר נרחב למשחקי הילדים.

צורת המבנה ותכנית יחידת דיור

רובם המכריע של התושבים היו ניצולי שואה, שבחסדי שמים ניצלו, ושמחו מאוד לעלות לארץ ישראל ולבנות את ביתם מחדש בארץ ישראל.

להלן רשימת הדיירים הראשונים בכל בנין ובנין.

למעשה כל מבנה הכיל ארבע יחידות דיור שהיו מורכבות ממשני "קוביות" צמודות כל קוביה כזו מכילה את קומה אי ואת קומה בי. הכניסות היו מצד אחד של הבנין ומצידו השני היו ה"גינות",	בנין מסי	הדיירים
--	----------	---------

שלמעשה היו יתרת המגרש של כל בניין שחולקה בין דייריו לחלקות פרטיות, שבהן עשה כל דייר ככל העולה על רוחו. רובם בנו בשטחם מחסנים וגידלו עצי פרי בגינות. שכן מצווה מהתורה לטעת עצי פרי בארץ ישראל, ככתוב כי תבואו אל הארץ – ונטעתם כל עץ מאכל.				
1	בזים	הימלפרב	פינקלשטיין	שילר
2	יוסקוביץ	שינדלר	ויינברג	קאופמן
3	פטמן	ברנר	אייזיקוביץ	שיף
4	הלר	ליברמן	בניש	אהזנפרץ
5	גבהרד	פישמן	ועייג	בקר
6	רינדר	ברנשטיין	שרף	פייקופף
7	לפה	וידר	אדלר	ויזל
8	דוברוביצר	בינדר	ויינברגר	וידר

האחוזה בשיכון

עקב היותם ניצולי שואה היו המשפחות מצומצמות ולא היו הרבה קרובי משפחה דבר שתרם לגיבוש המשפחות, לחיי קהילה ערים ולעזרה הדדית.

פעם בחדש היו נפגשים אצל אחת המשפחות לסעודת מלווה מלכה.

בסוכות היו הולכים מסוכה לסוכה, ובכל סוכה היו מתכבדים באוכל ו"עושים שמח". כאשר היו שמחות אצל אנשי השיכון כולם השתתפו, וכאשר הייתה

שמחה מחוץ לעיר שכרו אוטובוס וכולם נסעו. בקיץ שכרו טיולית והנשים עם הילדים נסעו לים לחוף קריית חיים.

כאשר מי מהדיירים קנה ריהוט חדש או דבר חדש לבית, היה מזמין בשבת ל"קידוש" את ה"חברה" ואז היו שרים ושמחים.

בשבתות הקיץ אכלו במרפסות (עוד לא היו מזגנים) והשירה הייתה נשמעת בכל השיכון.

באופן כללי דלתות הבתים היו פתוחות רב שעות היום וכל אחד נכנס לשני באופן חפשי.

הנשים אהבו לשבת ביחד בחוץ ולסרוג כאשר הקטנים שיחקו לידן.

בחצר כל בית היה מתקן לתליית כביסה ששימש את כולם, ובתאום אחת עם השניה תלתה כל שכנה את הכביסה בתורה.

משחקי הילדים בשיכון

גן ציבורי לא היה בנמצא הילדים התאספו באחד מהמגרשים הריקים שהיו בין הבתים ושיחקו בכדור רגל מחבואים וכו'.

ב"כביש הלבן" רכבו על אפנים. היפה היה בכך שבתוך השיכון כמעט ולא הייתה תחבורה והילדים הסתובבו בצורה חופשית וההורים לא דאגו שמא משהו יארע.

עזיבת השיכון

במשך הזמן גדלו המשפחות המקום היה צר. גודל דירה היה כ 60 מ"ר ליחידה. ולכן החלו משפחות לעזוב את השיכון.

ההרגשה לעזוב הייתה מעורבת, מצד אחד עוברים לבתים מרווחים יותר אך מצד שני היה קשה לעזוב את הנוף המקסים שהיה כפרי למחצה, וכן את הידידות הקרובה והדלתות הפתוחות שנסגרו והשאירו מאחריהן חוויות עזות שעד היום עולות בשיחות רעים.

השיכון היום

למעשה בבנייני השיכון היום (תשנ"ט) לא מתגורר אף אחד מדיריו המקוריים. כולם עזבו את השיכון, מי לשכונות אחרות בקרית אתא ומי לערים אחרות.

הבניינים עומדים על תילם. חלקם שופצו והורחבו ונוספו להם חדרים. חלקם נראים עדיין בצורת הבניה המקורית. ולנו נשאר לקחם משם את האחוזה והרעות והרצון לעזור אחד לשני.

